

ԿԼՈԴ ԱՐՄԵՆ ՄՈՒԹԹՔԵԱՆ
ՀՀ ԳԱԱ արտասահմանեան անդամ
(լուսանկարիչ՝ Հրայր Բաղէ)

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆ ՆՈՒԻՐԻՈՒՄ Է ԱՐՄԵՆ ԿԼՈԴ
ՄՈՒԹԹՔԵԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 80-ԱՄԵԱԿԻՆ

ԿԼՈՂ-ԱՐՄԵՆ ՄՈՒԹԱՖՅՅԱՆԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄՆԵՐԸ ՀԱՅԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԲՆԱԳԱՎԱԾՈՒՄԸ

Անհատական և կոլեկտիվ մենագրություններ, հանրագիտարաններ, քարտեզներ ու կազմակերպված ցուցահանդեսների մենագրություն-պատկերագրեր.

La Cilicie au carrefour des empires, 2 vol., Paris, Les Belles Lettres, 1988 (առաջին հատորում շարադրանքը, երկրորդում պատկերներ): Այս գիրքը 2002 թ., «Կիլիկիան կայսրությունների խաչմերուկում» վերնագրով, Ա. Շահումյանի հայերեն թարգմանությամբ և Ա. Բողոքյանի առաջարանով և խմբագրությամբ լույս է ընծայել «Նաիրի» հրատարակությունը Երևանում:

Le Karabagh, une terre arménienne en Azerbaïdjan, Paris, Groupement pour les droits des minorité, 1989 (Պ. Տննապետյանի հետ հեղինակակցությամբ);

«L'Arménie bouleversée (1988-1990)». - *Les Arméniens, histoire d'une chrétienté* (dir.: G. Dédéyan), Toulouse, Privat, 1990, p. 79-87 (գիրքը վերահրատարակվել է 2007 թ.);

Armenia and Karabagh: The Struggle for Unity (Ed.: Ch. Walker), Londres, Minority Rights Group, 1991, p. 83-132 (Կ. Մութափյանի գրքին են պատկանում գրքի 10 – 14 գլուխները);

Artsakh, histoire du Karabagh, Paris, Sevig Press, 1991 (Պ. Տննապետյանի հետ հեղինակակցությամբ): Անգերեն թարգմանություն՝ The Caucasian Knot, Londres, Zed Books, 1994:

Le Royaume arménien de Cilicie, Paris, CNRS Éditions, 1993: Այս գրքի ոռուսերեն թարգմանությունը 2010 թ. հրատարակվել է Մուլվայում «Последнее королевство Армении. XII-XIV века» վերնագրով, Ն. Խաչատրյանի ոռուսերեն թարգմանությամբ և Ս. Ապիկյանի խմբագրությամբ:

«Königreich Kilikien». - *Armenien : Wiederentdeckung einer alten Kulturlandschaft* Tübingen, Wasmuth Verlag, 1995, p. 175-182;

«Dix siècles de miniature arménienne» ; «Le siècle mongol»; քարտեզներ և ծանոթագրություններ. - *Arménie entre Orient et*

Occident (dir.: R.H. Kévorkian), Paris, Le Seuil, 1996, p. 109-122, 174-183;

« Les sièges ecclésiastiques latins en Cilicie orientale (XIIe-XIVe s.) ». - *Oriente e Occidente tra Medioevo ed Età moderna, Studi in onore di Geo Pistarino* (dir.: L. Balletto), Acqui Terme, 1997, p. 903-913;

« Cilicie ». - Dictionnaire encyclopédique du Moyen Âge (dir.: A. Vauchez), Paris, Éditions du Cerf, 1997, p. 330;

« Les Arméniens, trajectoire d'un peuple et d'une culture ». - *D'Isère et d'Arménie*, Grenoble, 1997, p. 9-22;

Roma – Armenia / sous la direction de Cl. Mutafian, Rome, *Edizioni De Luca*, 1999 (հրապարակվել է ֆրանսերեն և իտալերեն տարբերակներով):

« Les débuts de l'Église romaine dans le monde arménien (1200-1350) ». - *Roma-Armenia* (dir.: C. Mutafian), Rome, De Luca, 1999, p. 155-159;

« I francescani e il mondo armeno ». - *La Terra Santa* (dir.: M. Piccirillo), Florence - Milan, 2000, p. 264-265;

« *Ani après Ani : Arméniens, Géorgiens et Cheddadiques (XIe-XIIe siècle)* » ; « *La mort d'Ani : Gengiskhanides, Timourides et Safavides (XIIIe-XVIIe siècle)* ». - Ani, capitale de l'Arménie en l'an mil (dir.: R.H. Kévorkian), Paris, Paris-Musées, 2001, p. 100-109, 116-121;

Atlas historique de l'Arménie: Proche-Orient et Sud-Caucase du VIIIe siècle av. J.-C. au XXI siècle / Claude Mutafian, Éric van Lauwe; préface de Alain Ducellier Paris, Éd. Autrement, 2001: Գիրքը 2012 թ. «Исторический атлас Армении: Ближний Восток и Южный Кавказ с VIII века до Р.Х. до XXI века / Клод Мутафян, Эрик ван Лев , предисл. А. Дюсельье; пер. С. Аникян» վերնագրով հրապարակվել է ռուսերեն լեզվով, Սովորայում, իսկ 2017 թ. «Հայաստանի պատմական ստորև» վերնագրով՝ Երևանում:

« Hét'oum II, roi franciscain d'Arménie (1289-1307) ». - *Byzance et ses périphéries (Mondes Grec, Balkanique et Musulman), Hommage à Alain Ducellier* (dir.: B. Doumerc et C. Picard), Toulouse, 2004, p. 263-282;

« La titulature et la numérotation des rois d'Arménie en Cilicie ». - *Armeniaca: Études d'histoire et de culture arméniennes; actes du Colloque Organisé à l'Occasion du 30e Anniversaire de l'Enseignement de l'Arménien à l'Université de Provence, 15 février 2002* (dir.: R. Dermerguerian), Aix-en-Provence, 2004, p. 59-81;

« L’Église arménienne et les chrétiens d’Orient (XIIe-XIVe siècle) ». - *Chemins d’outre-mer: Études sur la Méditerranée médiévale offertes à Michel Balard* (dir.: D. Coulon, C. Otten-Froux, P. Pagès et D. Valérian), 2 vol., Paris, 2004, Édition de la Sorbonne, t. II, p. 573-588;

« Trente siècles d’histoire ». - *Arménie(s)* (dir. : F. Couderc et C. Giudicenti), Paris, 2006, p. 18-27;

« La genèse du royaume d’Arménie en Cilicie (XIIe siècle) » ; « Le dernier royaume d’Arménie (1198-1375) ». - *Armenia Sacra: mémoire chrétienne des Arméniens (IVe-XVIIIe siècle) [exposition, Paris, musée du Louvre, 21 février-21 mai 2007]* (dir. : J. Durand, I. Rapti et D. Giovannoni), Paris, Somogy: Musée du Louvre, 2007, p. 229-241;

Arménie: La magie de l’écrit : [exposition, Marseille, Centre de la Vieille Charité, 27 avril – 22 juillet 2007] / Dirigé par Claude Mutafian ; Centre de la Vieille Charité, Paris, Somogy Édition; De la Maisom arménienne de la jeunesse et de la culture, 2007;

« Trente-six erreurs concernant l’Arménie cilicienne (XIIe-XIVe siècle) ». - *Between Paris and Fresno, Armenian Studies in Honor of Dickran Kouymjian* (dir. : B. Der Mugrdechian), Costa Mesa, CA: Mazda Publishers, 2008, p. 361-378;

« Baghras » ; « Thoros, prince roubénide » ; « Léon Ier roi d’Arménie » ; « Cilicie ». – *Int’u Prier et combattre, Dictionnaire européen des ordres militaires au Moyen Âge* (dir. : N. Bériou et Ph. Josserand), Paris, Fayard, 2009, p. 229, 382, 538, 911;

Les douze capitales d’Arménie: [exposition présentée à la Maison arménienne de la jeunesse et de la culture de Marseille, du 4 mars au 4 mai 2010] / Dirigé par Patrick Donabédian, Claude Mutafian, cartographie d’Éric van Lauwe, Paris, Somogy ; Marseille, Maison arménienne de la culture, 2010 (Պ. Տննապետանի և Է. լուս Լովի հետ համարելով):

Artsakh, Karabach : jardin des traditions et des arts arméniens / sous la direction de Dickran Kouymjian et Claude Mutafian, Paris, Somogy éditions d’art, 2011 (Պ. Տննապետանի, Տ. Գոյումնեանի, Ֆ. Զինջեանի, Գ. Բուռնուղեանի, Ն. Աղաբայյանի հետ համահեղինակակցությամբ: Ֆրանսերեն բնագրին զուգահեռ տրրվում է անգլերեն տարրերակի):

« L’histoire du Haut-Karabagh, Des origines aux mélikats ». - *Artsakh, Jardin des arts et des traditions arméniens* (dir. : C. Mutafian et D. Kouymjian), Paris, 2011, p. 28-39;

« L'Arménie, une trajectoire historique mouvementée » ; « L'Arménie, un schéma historique ». – *Arménie-Hayastan*. À l'occasion du 500e anniversaire de l'imprimerie arménienne. Commission nationale pour l'organisation du 500e anniversaire de l'imprimerie arménienne & Fondation H.D. Topalian (dir. : R.H. Kévorkian et V. Calzolari), Erevan / Genève, 2011, p. 21-33;

« La Cilicia armena e la sua eredità culturale ». - *Armenia, Imparonte di una Civiltà* (dir. : G. Uluhogian, B. L. Zekiyan et V. Karapetian), Milan, Skira, 2011, p. 159-163;

« Léon Ier », « Léon Lusignan ». - *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques*, t. 31 (dir. : R. Aubert), Louvain, 2012, col. 605-608, 623-625;

L'Arménie du Levant: (XIe-XIVe siècle), 2 vol. Paris, Les Belles Lettres, 2012;

La Méditerranée des Arméniens (XIIe-XVe siècle), Paris, Geuthner, 2014;

« Les reines arméniennes de Jérusalem et la fondation de la cathédrale des Saints-Jacques ». - *La Méditerranée des Arméniens (XIIe-XVe siècle)*, Paris, Geuthner, 2014, p. 29-52;

« Le dernier royaume d'Arménie, Cilicie, 1198-1375 ». - *The Armenian Catholicosate of Cilicia: History, Treasures, Mission* (edited by S.B. Dadoyan), Antelias, Lebanon: Catholicosate Publications, 2015, p. 6-21;

« T'oros Roslin et les Mongols ». – Անտառ Ծննդոց. Հոդվածների ժողովածու նվիրված Ֆելիքս Տեր-Մարտիրոսովի հիշատակին, Երևան, ԵՊՀ հրատարակություն, 2015, p.344-354;

« La Reine Mélisende ». - *Reflections on Armenia and the Christian Orient: Studies in Honour of Vrej Nersessian* (dir.: Ch. Esche-Ramshorn), Erevan, Ankyunacar Publishing, 2017, p. 163-172;

« La diaspora arménienne de l'antiquité à la modernité » (լինլիթուն). - *Lehahayer 5* (dir. : Andrzej A. Zięby), Cracovie, 2018, p. 7-14;

La saga des Arméniens de l'Ararat aux Carpates, Paris, Les Belles Lettres, 2018;

France-Arménie : des relations séculaires, Erevan, 2018, (Եղիլիքն՝ Փանոսերեն և հայերեն);

« Les relations franco-arméniennes à travers les siècles » ; « Des voïvodes arméniens de Moldavie ». – Ակադեմիկոս Վասիլի Բարյունովանի 90-ամյակին նվիրված գիտաժողովի (22 սեպտեմբեր

2017) նյութերի ժողովածու, Երևան, 2019 [Մեսրոպ Արք. Աշճեան մասնաշար, 195], p. 150-160, 161-165;

« L'Arménie médiévale (XIe-XIVe siècle) ». - *Armenia between Byzantium and the Orient, Celebrating the Memory of Karen Yuzbashian (1927-2009)* / Edited by B. Outtier, C.B. Horn, B. Lourié, A. Ostrovsky, Leiden/Boston, Brill, 2020, p. 661-70;

« Les Arméniens des Carpates face au prosélytisme romano-grec ». - *Art of the Armenian Diaspora* (dir. : Waldemar Deluga), Warsaw-Toruń, Polish Institute of World Art & Tako Publishing House, 2020 [World Art Studies, vol. XX], p. 53-58;

Trois « Hethum » ; six « Leon » ; « Rubeniden » ; « Sis » ; « Vas-purakan ». – unlv Lexikon für Theologie und Kirche, Freiburg, Herder Verlag, 3e édition, 10 vol., t. V (1996), col. 72-74, t. VI (1997), col. 815-816, t. VIII (1999), col. 1338-1339, t. IX (2000), col. 634, t. X (2001), col. 539-540;

Հոդվածներ հրապարակած ամսագրերում և գիտաժողովների նյութերում.

« L'Arménie, histoire d'une longue marche vers l'ouest ». – in: *Esprit*, février 1981, p. 144-157;

« La France en Cilicie : histoire d'un échec (1919-1939) ». – in: *Les Temps modernes*, été 1988, p. 90-108;

« La Cilicie turquifiée par la France (1919-1939) ». – in: *Histoires et géographes*, mai - juin 1992, p. 151-160;

« Éloge du Char de la Divinité » par Vardan Anetsi (trad. avec Z. Kazandjian). – in: *Europe*, mai 1993, p. 173-185;

Actes du colloque “Les Lusignans et l’outre-mer” Poitiers-Lusignan 20-24 octobre 1993/ préface de Claude Mutafian, Poitier, 1995 (Գիտաժողովի նյութերի ժողովածու);

« Léon V Lusignan, un preux chevalier et/ou un piètre monarque ». - *Les Lusignans et l’outre-mer*, Poitiers, 20-24 octobre 1993, Poitiers, 1995, p. 201-210;

« Héthoum de Korykos, historien arménien, un prince cosmopolite à l'aube du XIVe siècle ». – in: *Cahiers de recherches médiévales et Humanistes*, Orléans (1) 1996, p. 157-176;

« L'enjeu cilicien et les prétentions normandes (1097-1137) ». - *Autour de la première croisade: Actes du colloque de la Society for the Study of the Crusades and the latin East*, Clermont-Ferrand, 22-25

juin 1995 / réunis par M. Balard, Paris, Publications de la Sorbonne, 1996, p. 453-463;

« Un “modèle” de nettoyage ethnique : le génocide des Arméniens ». – *Confluences Méditerranée*, (19) automne 1996, L’Harmattan, p. 175-181;

« La genèse du royaume arménien de Cilicie (XIIe s.) ». - *Հայոց պատմության Տարբերակ (1995-96)*, Անդրանիկ, 1997, p. 125-170 ;

« Lusignan et les dynasties arméniennes (XIIIe-XIVe s.) ». – *Anna di Cipro e Ludovico di Savoia e i rapporti con l’Oriente latino in età medioevale e tadomediovale: atti del Convegno internazionale: Château de Ripaille*, Thonon-les Bains, 15-17 giugno 1995 / a cura Francesco De Caria, Donatella Taverna, Torino, Regione Piemonte, Assessorato alla cultura: Istituto per i beni musicali in Piemonte, 1997, p. 97-102 [Bibliotheca dell’Instituto per i Beni Musicali in Piemonte, 3];

« Guérane de Lampron, la dernière grande reine d’Arménie (XIIIe s.) ». - *Dame, draghi e cavalieri: Medioevo al femminile. Atti del Convegno Internazionale*, Casale Monferrato, salone S. Bartholomeo, 4-6 ottobre 1996 / a cura di Francesco De Caria, Donatella Taverna, Torino, Istituto per i Beni Musicali in Piemonte, 1997, p. 39-42 [Bibliotheca dell’Instituto per i Beni Musicali in Piemonte, 4];

« Arméniens, Grecs et Latins en Cilicie de la première à la troisième croisade ». - *Le partage du monde. Échanges et colonisation dans la Méditerranée médiévale / sous la direction de Michel Balard et Alain Ducessier*, Paris, Publications de la Sorbonne, 1998, p. 181-191 [Byzantina Sorbonebsia, 17];

« Franciscains et Arméniens (XIIIe-XIVe siècle) ». - *Studia Orientalia Christiana-Collectanea*, Le Caire-Jérusalem (32) 1999, p. 221-276;

« Quelques liens entre le Piémont et l’Arménie ». - *Stanieri in Piemonte e Piemontesi all'estero nel Medioevo*, Nizza Monferrato, 24-27 octobre 1997, Asti, 1999, p. 67-73;

« Une mémoire déniée : le génocide des Arméniens ». – *Pourquoi se souvenir?*, Paris, 25-26 mars 1998, Paris, Grasset, 1999, p. 197-199;

« La Catalogne et le royaume arménien de Cilicie (XIIIe-XIVe s.) ». - *L’expansió catalana a la Mediterrània a la baixa Edat Mitjana (Actes del Séminaire / Seminari, Barcelona, 20 d’avril 1998) / D. Coulon et M.T. Ferrer I Mallot (dir.)*, Barcelone, CSIC 1999, p. 105-119 [Anejos del Anuario de Estudios Medievales, n. 36];

« Les Arméniens en Italie (jusqu'au XVIIIe siècle) ». - Յանուար, 9 հնլնուար 2000;

« Les Lusignan d'Arménie ». - *Relations historiques et culturelles franco-arméniennes*, Erevan, 20-22 septembre 2000, Erevan, 2001, p. 82-87;

« Les Arméniens en Cilicie : vingt siècles de présence, deux siècles de royauté ». - *Clio*, juin 2002;

« L'immigration arménienne en Italie ». - *Migrations et diasporas méditerranéennes (X^e-XVIe siècles)*. Actes du Colloque de Conques, 14-16 octobre 1999 / réunis par Michel Balard et Alain Ducellier, Paris, Publications de la Sorbonne, 2002, p. 33-41 [Byzantina Sorbonensis 19];

« Prélats et souverains arméniens à Jérusalem à l'époque des croisades : légendes et certitudes (XIIe - XIVe siècle) ». - *Studia Orientalia Christiana-Collectanea*, Le Caire-Jérusalem (37) 2004, p. 109-151;

« Les Arméniens et Jérusalem au Moyen Âge (IVe-XIVe siècle) ». - *Revue arménienne des questions contemporaines*, Paris (4) janvier 2006, p. 9-18;

« L'évolution du négationnisme turc ». - *Europe Orient*, Paris, 2006, p. 23-26 ;

« L'Arménie dans les manuels scolaires de Turquie ». - *Europe Orient*, Paris, 2006, p. 27-31;

« Quelques réflexions sur l'identité arménienne ». - *Revue des Deux Mondes*, Paris, octobre-novembre 2006, p. 161-167;

« La place de l'Arménie cilicienne dans l'arménologie ». - *Iran & the Caucasus*, vol. 10, n° 1, Leiden, 2006, p. 7-16;

« The Brilliant Diplomacy of Cilician Armenia ». - *Armenian Cilicia*, UCLA, Los Angeles, 20-21 octobre 2000 / Ed. Simon Payaslian, Richard G. Hovannisian, Costa Mesa, California, 2008, p. 93-110;

« Quelques réflexions sur la culture arménienne à l'époque cilicienne (XIIe-XIVe siècle) ». - *Armeniaca 2, La culture arménienne hier et aujourd'hui*, Aix-en-Provence, 16-17 mars 2007, Aix-en-Provence, Publications de l'Université de Provence, 2008, p. 65-69;

« La vie sexuelle des derniers rois d'Arménie ». - *Aramazd*, Erevan, IV 1 (2009), p. 136-147;

« Entre le trône et le couvent : Hétoom II roi d'Arménie (1289-1307) ». - *L'Église arménienne entre Grecs et Latins: fin XIe-milieu*

XV siècle / Ed. Isabelle Augé, Gerard Dédéyan, Montpellier, 12 juin 2007, Paris, Geuthner, 2009, p. 169-182;

« Les relations arméno-franques à l'époque des croisades (XIIe-XIVe siècle) ». - « Կիլիկեան Հայաստանի մշակոյթը » Միջազգային գիտաժողով, Անթիլիաս-Լիբանան, 14-18 Յունուար 2008 - Հասկ հայագիտական տարեգիրք, Նոր շրջան, ԺԱ տարի, 2007-2008, Անթիլիաս-Լիբանան 2009, p. 243-255;

« Les princesses arméniennes et le Liban latin (XIIe-XIIIe siècle) ». - *Armenians of Lebanon : Des Princesses et des Réfugiés à la Communauté Contemporaine*, Actes Trilingues d'un Colloque tenu au Liban (12-15 septembre 2005) / sous la direction de Aïda Boudjikanian, Beyrouth, 2009, p. 3-28;

« Quelques spécificités de l'historiographie arménienne ». - Հանդիս Անորեայ. Հայագիտական ուսումնայթելիթ, Վիեննա, 124 (2010), սյուն 253-274;

« Cilician Armenia and its Fifteen Peace Treaties (1185-1337) » - *Armenia and Armenians in International Treaties*, Ann Arbor, 18-21 mars 2009, Watertown, Mass., *Armenian Review*, 52, 1-2 (Spring-Summer 2010), p. 1-11;

« Les Arméniens de Cilicie et des environs. Regards de voyageurs (1375-1936) ». - « Աստանայի շարդերուն 100-ամեակին նուիրուած համազումար, 28-30 հնկտեմբեր 2009 Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան մայրավանք Անթիլիաս-Լիբանան ». - Հասկ հայագիտական տարեգիրք, Նոր շրջան, ԺԲ տարի, 2009-2010, Անթիլիաս-Լիբանան 2010, p. 29-48;

« Les Arméniens et la papauté d'Avignon, un dialogue de sourds ». - Հևոն Խոսչիլյան 90: Նյութեր Մատենադարանի հիմնադիր տնօրենի ծննդյան իննունամյալին նվիրված միջազգային գիտաժողովի (9-11 հնկտեմբերի 2008 թ.), Երևան, Նախիք, 2010, էջ 107-118;

« La Turquie, modèle d'État musulman ? ». - *Europe & Orient* 12, Paris, janvier-juin 2011, p. 39-40;

« Ani after Ani, Eleventh to Seventeenth Century ». - *Armenian Kars and Ani* UCLA, Los Angeles, 10-11 novembre 2001, Costa Mesa, California, 2011, p. 155-165;

« La Jérusalem arménienne ». - *Religions et Histoire* 47, Paris, novembre-décembre 2012, p. 36-37;

« Quatre pamphlets catholiques antiarméniens (XIVe siècle) ». – Հանդիս Ամսորեայ. Հայագիտական ուսումնապետք, Վիեննա, 126 (2012), col. 447-468;

« L’inscription du régent Constantin de Papéron (1241) » (avec Maxime Goepp et Agnès Ouzounian). - *Revue des Études arméniennes* 34 (2012), p. 243-287;

« Le Monastère Blanc en Égypte et ses inscriptions arméniennes ». - (avec Agnès Ouzounian). – Բանքեր հայագիտության 2-3 (2013), p. 106-129;

« Armenians’ response to the Crusades ». – Հայագիտական ուսումնասիրույթուններ, 4 (2013), Սանկանակերպ 2014, p. 42-56;

« Les reines arméniennes de Jérusalem et la fondation de la cathédrale des Saints-Jacques ». - *La Méditerranée des Arméniens : XIIe-XVe siècle*, Actes du colloque international sur le royaume arménien de Cilicie Jérusalem, 1er-3 juillet 2009 / Sous la direction de Gérard Dédéyan et Claude Mutafian, Paris, Geuthner, 2014, p. 28-51;

« La diplomatie matrimoniale de l’Arménie cilicienne ». – Հայագիտական ուսումնասիրույթունների միջազգային ընկերության (AIEA) 13-րդ համաժողովի (2014, հոկտեմբերի 9-11) նյութեր, Բանքեր Սանկանադարձականի 21, Երևան, Նաիրի, 2014, p. 79-88;

« Visites arméniennes aux souverains mongols (1240-1305) ». – *Travaux et Mémoires 18, Mélanges Jean-Pierre Mahé* (dir. : A. Mardirossian, A. Ouzounian et C. Zuckerman), Paris, 2014, p. 473-486;

« The Armenian Church and the Papacy during the last Century of Cilician Armenia (1275-1375) ». – Հանդիս Ամսորեայ. հայագիտական ուսումնապետք, Վիեննա, 129 (2015), col. 139-158;

« À propos de la négation du génocide des Arméniens ». - *Du génocide des Arméniens à la Shoah, Typologie des massacres du XXe siècle*, Montpellier, 7-9 juin 2005/ Gérard Dédéyan, Carol Iancu (dir.), Toulouse, Privat, 2015, p. 497-513;

« Armenia, una agitada trayectoria histórica ». – *Istor. Revista de historia internacional*, Mexico, año xv, 62 (2015), p. 21-31;

« The Armenian church and the Papacy during the last century of Cilician Armenia (1275-1375) ». – *Haigazian Armenianological Review*, 36 (2016), Beirut, p. 57-70;

« Quelques alliances arméno-libanaises à l’époque des croisades ». - *Armenians of Lebanon (II)*, Beyrouth, 14-16 mai 2014, Beyrouth, 2017, p. 15-25;

« Crimean Armenians and the Florence Council (1439) ». - *On the Borderline between East and West. Materials of the International conference dedicated to the 90th anniversary of Yaroslav Dashkevych*, Lviv, 13-14 december 2016, Lvov, 2018, p. 336-339;

« La Roumanie et les manuscrits arméniens ». - *Art of the Armenian Diaspora*, Warsaw, 30-31 march 2017, Varsovie, 2018 [Series byzantina. Studies on Byzantine and Post-Byzantine Art, vol. XVI], p. 11-41;

« Les Arméniens et l’Outre-Jourdain (XIIe-XIVe siècle) ». - *Arménians of Jordan*, Beyrouth, 22-24 mai 2016, Beyrouth, 2019, p. 33-38;

« Les Arméniens en Europe carpatique et leurs manuscrits ». - *Հեղոն Իրաշիլցան. Հայուրամյալ*. Նյութեր ակադեմիկոս Հեղոն Իրաշիլցանի ծննդյան հայուրամյալին նվիրված միշազգային գիտաժողովի (28-30 հունիսի 2018 թ.), Երևան, Մատենադարան, 2019, p. 320-330;

« La destruction de Chouchi ». - *Europe & Orient* 30 (janvier-juin 2020), p. 78-84;

« Jérusalem et l’Arménie cilicienne ». - *Revue des Études arméniennes* 39 (2020), p. 287-301.

Հեղինակից ստացած մատենագիտության
հիմքի վրա կազմեց՝ **Ա. Բողոյանը**